

Nooit meer buitenspel

evaluatie 'Aanpak Laaggeletterdheid Hattem' en nieuw beleid voor 2018 – 2021

Inleiding

Laaggeletterdheid is nog steeds een groot maatschappelijk probleem. In Nederland beheersen ongeveer 1.3 miljoen volwassenen in de leeftijd van 15-65 jaar de Nederlandse taal onder het eindniveau van het basisonderwijs. Daardoor kunnen zij overheidsbrieven, veiligheidsvoorschriften en medicijnbijsluiters niet goed lezen. Ook weten zij hun weg onvoldoende te vinden op het internet, zijn ze vaker werkloos en hebben ze meer schulden¹.

Dankzij gezamenlijke financiering van de ministeries van OCW, SZW en VWS is het actieprogramma Tel mee met Taal landelijk beschikbaar ter ondersteuning van gemeenten en organisaties die zich willen inzetten voor de aanpak van leesbevordering, taalachterstanden en laaggeletterdheid. Er wordt daarbij ook verbinding gelegd tussen de aanpak van laaggeletterdheid bij volwassenen met het voorkomen van taalachterstanden bij kinderen en het bevorderen van leesplezier bij kinderen. Dit draagt bewezen bij aan taalontwikkeling en kan laaggeletterdheid op latere leeftijd helpen voorkomen².

De gemeente Hattem neemt haar taak in de bestrijding van laaggeletterdheid serieus en wil graag aansluiten bij het actieprogramma Tel mee met Taal en dit verbinden aan nieuw beleid. In deze notitie zal allereerst 'laaggeletterdheid' nader worden toegelicht en het wettelijk en lokale kader worden geschetst in hoofdstuk 1 en 2. In hoofdstuk 3 wordt het 'plan van aanpak laaggeletterdheid 2014 – 2017' geëvalueerd. De uitkomsten hiervan worden verwerkt in het nieuwe beleid. De nieuwe doelstellingen voor de termijn 2018 – 2021 staan beschreven in hoofdstuk 4.

¹ Actieprogramma Tel mee met Taal 2016-2018

² Berg, H. van den, & Bus, A. *BoekStart maakt baby's slimmer*. Amsterdam: Stichting Lezen, p. 18.

Hoofdstuk 1 Laaggeletterdheid en de gevolgen daarvan

1.1 Definitie

In deze nota wordt onder laaggeletterdheid verstaan: een overkoepelende term voor mensen die grote moeite hebben met lezen en schrijven. Het gaat bij laaggeletterdheid ook over het onvoldoende beheersen van rekenvaardigheden en digitale vaardigheden³. Zonder deze kernvaardigheden, is het moeilijk om volledig deel te nemen in de maatschappij.

Binnen de basisvaardigheden, onderscheiden we drie typen:

1. Functioneel (zoals lezen en schrijven, rekenen, zoeken op internet)
2. Interactief of communicatief (zoals begrijpend lezen, abstract denken, hoofd- van bijzaken scheiden, reflecteren)
3. Kritisch (zoals toepassen van informatie, ordenen, vooruitdenken, prioriteiten stellen)

1.2 Gevolgen van laaggeletterd zijn

Moeite hebben met lezen en schrijven heeft grote gevolgen. Wanneer je informatie niet goed begrijpt, is de kans groot dat je minder zelfredzaam, minder sociaal actief en minder gezond bent dan geletterde mensen. Je vindt bijvoorbeeld minder snel een baan en je hebt minder grip op je geldzaken en gezondheid⁴.

1.2.1 Toegang tot voorzieningen

Het is gebleken dat laaggeletterden minder toegang kunnen vinden tot maatschappelijke voorzieningen op het terrein van sociale wetgeving, huisvesting, onderwijs en andere gebieden die bijdragen aan een grote zelfredzaamheid. Zij nemen nauwelijks deel aan gemeenschappelijke activiteiten in buurten, scholen en verenigingen. De maatschappelijke participatie is daardoor vaak laag.

1.2.2 Arbeidsmarkt

Als laaggeletterden een baan hebben, is dat vaker ongeschoold of laaggeschoold werk zoals huishoudelijke hulp, productiemedewerker, schoonmaker, chauffeur etc. Zij hebben minder kans op een opleiding of training die de werkgever aanbiedt. Laaggeletterden lopen immers niet te koop met hun problemen en hebben manieren gevonden om hun laaggeletterdheid te verbergen en ermee om te gaan. Er worden echter steeds hogere eisen gesteld aan medewerkers waardoor het belangrijk is om hen op te sporen en op te leiden zodat zij aan deze eisen kunnen blijven voldoen en hun baan kunnen blijven behouden.

Daarnaast blijkt uit onderzoek dat 30% van de werkgelegenheid voor laagopgeleiden in de toekomst verdwijnt. Dit betekent dat laaggeletterdheid niet alleen problematisch is voor het welzijn van de betrokkene, maar ook voor de welvaart van de samenleving als geheel⁵.

1.2.3 Gezondheid

Iedereen heeft gezondheidsvaardigheden nodig. Dit zijn alle vaardigheden die nodig zijn om doeltreffend met informatie over gezondheid, ziekte en zorg om te gaan. Geletterdheid is een voorwaarde voor gezondheidsvaardigheden. Mensen met beperkte gezondheidsvaardigheden hebben moeite met het onder woorden brengen van hun klachten, het vinden van hun weg in de zorg, met het begrijpen van informatie van hun zorgverlener en het toepassen van die informatie, zoals bv. het lezen van bijsluiters. Dit leidt tot minderkennis van ziekte, minder therapietrouw,

³ 'Aanpak van Laaggeletterdheid' Algemene Rekenkamer, 18 april 2016: minister van OC&W heeft in 2012 de definitie van laaggeletterdheid verbreed naar: Geletterdheid omvat luisteren, spreken, schrijven, gecijferdheid en in dat kader gebruiken van alledaagse technologie.

⁴ <https://www.lezenenschrijven.nl/over-laaggeletterdheid/>

⁵ Onwillige Lezers, onderzoek naar redenen en oplossingen. Thijs Nielen en Adriana Bus, Delft, 2016.

onjuiste toepassing van medicatie en het vaker bezoeken van zorgverleners. Hierdoor is het moeilijk voor hen om geïnformeerde beslissingen te nemen, gebruik te maken van hun patiënten rechten, kortom: het is voor mensen met beperkte gezondheidsvaardigheden moeilijk om een kritische mondige houding ten aanzien van gezondheid te hebben. Bepaalde ziekten zoals COPD, diabetes, kanker, hart- en vaatziekten en psychische problemen komen bij hen vaker voor dan bij anderen. (bv. diabetes komt 3 tot 5 keer zo vaak voor bij de groep laaggeletterden). Ook bij sterftekans zien we verschillen. Ouderen met beperkte gezondheidsvaardigheden hebben een één tot tweemaal hogere kans op voortijdige sterfte dan ouderen met adequate gezondheidsvaardigheden⁶.

1.2.4 Scholing

Het is bekend dat kinderen die in een taalarme omgeving opgroeien, bijvoorbeeld omdat hun ouders of verzorgers laaggeletterd zijn, een taalachterstand hebben van gemiddeld 2 jaar die zij gedurende hun schooltijd nooit meer inlopen. Van de jongere kinderen met een taalachterstand heeft 10% moeite met leren lezen op de basisschool. Onderwijsachterstand op de basisschool zet zicht voort in het voortgezet onderwijs. Ongeveer een vijfde van de brugklasleerlingen blijkt onvoldoende in staat om begrijpend te kunnen lezen. Ruim de helft van de MBO-leerlingen beschikt over onvoldoende taalvaardigheid om later in de beroepspraktijk goed te kunnen functioneren.

1.2.5 Informatieverwerking en digitalisering

De meeste laaggeletterden ervaren hun taalniveau vaak niet als een probleem. Zij hebben zich staande leren te houden in de maatschappij. Door een minder omvangrijke woordenschat is het moeilijker om duidelijk te maken wat je wil, en om de informatie die je krijgt goed te kunnen verwerken. Vooral de informatieverwerking wordt in deze kennismaatschappij steeds moeilijker. Te meer omdat steeds meer informatie (alleen) digitaal wordt verstrekt. Ook de toegang tot voorzieningen vindt steeds meer plaats via digitale loketten. Denk alleen maar aan de overheid die vanaf 2017 al haar diensten digitaal aanbiedt. Uit onderzoek blijkt dat zo'n 300.000 mensen onvoldoende digitale vaardigheden hebben. De kans daarop is ongeveer drie keer zo hoog bij laaggeletterden. Laaggeletterden beschikken over minder functionele taalvaardigheden – de vaardigheid om informatie te kunnen lezen, begrijpen en gebruiken – en dit is een belangrijke voorwaarde voor de ontwikkeling van digitale vaardigheden⁷.

1.2.6 Financiële gevolgen

Naast bovenstaande maatschappelijke en sociale gevolgen van laaggeletterdheid, is er ook een financieel gevolg: laaggeletterdheid kost de Nederlandse samenleving naar schatting jaarlijks 1 miljard euro. Meer dan de helft van deze gedeelde inkomsten wordt veroorzaakt door een verminderde productiviteit en verminderde belastinginkomsten. Andere belangrijke kosten die direct gelieerd zijn aan laaggeletterdheid, zijn hogere kosten voor de gezondheidszorg en een groter beroep op sociale zekerheid⁸.

⁶ Factsheet 'laaggeletterdheid en beperkte gezondheidsvaardigheden', september 2016, Pharos

⁷ Laaggeletterden: achterblijvers in de digitale wereld?, mei 2015, Pieter Baay, Marieke Buisman & Willem Houtkoop, expertisecentrum Beroepsonderwijs

⁸ Voorlopige update PwC rapport 2013: Laaggeletterdheid in Nederland kent aanzienlijke maatschappelijke kosten. Maart 2017, Lezen & Schrijven

Hoofdstuk 2 Wettelijk kader en lokale context

2.1 Landelijke kaders en lokale context

2.1.1 Landelijk kader

Omdat de overheid taalvaardigheid belangrijk vindt, heeft zij wetten gemaakt. Aan de ene kant wordt taalvaardigheid “afgedwongen”, terwijl aan de andere kant instrumenten worden gegeven om taalvaardig te worden en te blijven. De verschillende wetten geven de gemeente verschillende verantwoordelijkheden en bevoegdheden.

Hieronder volgt een overzicht van de wettelijke kaders om de laaggeletterdheid te verminderen.

De Wet Educatie Beroepsonderwijs (WEB)

De WEB is gericht op de educatie van volwassenen die niet inburgering plichtig zijn. De besteding van de middelen gaat veranderen. De gedwongen winkelnering bij ROC's is met ingang van 1 januari 2015 gefaseerd afgebouwd en de WEB wordt voortaan uitgevoerd vanuit de arbeidsmarktregio. De centrumgemeente is Zwolle.

De Wet stelsel openbare bibliotheekvoorziening (Wsob)

Op grond van deze wet hebben bibliotheken een belangrijke spilfunctie op het gebied van schrijf- en leesvaardigheden voor jong en oud. In oktober 2017 is de nieuwe regionale beleidsnotitie vastgesteld waarin de volgende doelstelling is opgenomen: *De Bibliotheek Noord Veluwe is dé basisvoorziening, inspiratiebron en ontmoetingsplek voor lezen, leren en informeren.*

De Wet ontwikkelingskansen door kwaliteit en educatie (OKE)

Deze wet biedt een kader voor een dekkend en kwalitatief goed aanbod aan voorschoolse voorzieningen (VVE). Daarnaast is de regierol van de gemeente ten aanzien van onderwijsachterstandenbeleid verstevigd. In de onderwijsvisie, die in oktober 2017 is vastgesteld, is de ambitie uitgesproken dat 90% van de doelgroepkinderen bereikt wordt en dat 90% van de doelgroepkinderen zonder taalachterstand instroomt in groep 3.

Daarnaast is er nog wetgeving om de Nederlandse taal te leren:

- De Wet Taaleis van de Participatiewet

Op grond van deze wet hebben uitkeringsgerechtigden een inspanningsverplichting om taal te leren; de verantwoordelijkheid ligt dus specifiek bij de betrokkene zelf. De gemeenten ontvangen geen extra middelen om mensen een taalaanbod te doen. Bij het WIZW loket wordt de Taalmeter (1F) ingezet om laaggeletterdheid op te sporen.

- De Wet Inburgering (WI)

Op grond van deze wet hebben inburgeraars een resultaatsverplichting om het inburgeringsdiploma te behalen óf om aan te tonen dat dit niet nodig óf niet haalbaar is. De Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO) biedt aan inburgeraars de mogelijkheid om geld te lenen voor een taaltraject dat zij zelf moeten inkopen. In Hattem werken we samen met WorkFast waar we het product ‘Grenzeloos’ afnemen waarbij statushouders die inburgering plichtig zijn, ondersteund worden in het zoeken naar werk of stage. Vluchtelingencontact Hattem ondersteunt statushouders, door middel van

taalcoaches en maatschappelijke begeleiding, gedurende twee jaar bij onder andere het inburgeringstraject.

2.1.2 Lokale context

In het collegeprogramma 2015-2018 is de volgende doelstelling opgenomen: In 2018 is er een substantiële stijging van het aantal mensen dat deelneemt aan cursussen of andere leervormen op het terrein van lezen en schrijven, inclusief digitale geletterdheid. Hierdoor zal er sprake zijn van een daling van het aantal laaggeletterden in de gemeente Hattem. Een belangrijk neveneffect kan zijn dat de laaggeletterde werkzoekende weer aan het werk komt.

2.2 Tel mee met Taal

Naast deze wetten heeft het kabinet met inspanningen van de ministeries van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW), Volksgezondheid Welzijn en Sport (VWS) en Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) in 2015 een meerjarig actieprogramma vastgesteld: “Tel mee met Taal”. Dit actieprogramma loopt tot en met 2018.

De vier kernelementen uit “Tel mee met Taal” zijn:

1. **Lokale netwerkaanpak** met als doelstelling dat landelijk 45.000 Nederlanders een aantoonbaar verbeterde taalbeheersing hebben en dat hun maatschappelijke participatie is toegenomen. Beoogde resultaten zijn onder andere een duurzame infrastructuur per arbeidsmarktregio, trainen van vrijwilligers als taalmaatje/taalcoach en het inrichten van taalpunten. De Stichting Lezen en Schrijven is hier de hoofduitvoerder.
2. **Taalakkoorden** met als doelstelling dat gemeenten met andere partijen akkoorden sluiten om het taalnetwerk van concrete ambities te voorzien en duurzaam te maken. Er komt een stimuleringsbudget beschikbaar voor extra vernieuwingen die in het taalakkoord worden afgesproken.
3. **Leesbevordering** met als doelstelling landelijk 1 miljoen jonge kinderen tot en met de basisschoolleeftijd te bereiken met leesbevordering. Beoogde resultaten zijn onder andere de invoering van BoekStart bij alle basisbibliotheken, het gebruik van BoekStart in de kinderopvang en de implementatie van de *Bibliotheek op school* in het basisonderwijs, vmbo en havo/vwo. Stichting Lezen is hier hoofduitvoerder.
4. **Experimenteren** met als doelstelling het verbinden van taal met andere domeinen/onderwerpen en daarmee moeilijk bereikbare doelgroepen te bereiken. Beoogde resultaten zijn onder andere een groter bereik van kinderen van laag taalvaardige ouders en van laaggeletterde 50-plussers zodat die laatste gezondheidswinst behalen. Ook de aanpak van Educatie voor Vrouwen met Ambitie (EVA) valt hieronder.

Hoofdstuk 3 Evaluatie Aanpak Laaggeletterdheid 2014 -2017

Het belangrijkste doel van het plan dat in 2014 is geschreven, is dat in 2018 het aantal laaggeletterden is afgenomen van 14% naar 10%. Om dit doel te bereiken zijn er 19 actiepunten geformuleerd, onderverdeeld in een wervingsaanpak en een preventieve aanpak. Deze 19 punten zullen we stuk voor stuk bespreken.

Leeswijzer: de teksten die cursief zijn, zijn letterlijk overgenomen uit het plan 2014 - 2017

3.1 Wervingsaanpak

Bewustwording, Bespreekbaar maken, vergroten toegankelijkheid van informatie en werving van cursisten

1. *We zetten een werk- en klankbordgroep op met kernpartners voor het bestrijding van laaggeletterdheid; gemeente, bibliotheek, welzijnsorganisatie, vrijwilligersorganisatie(s), ROC en de stichting Lezen & Schrijven.*

Hoe: We formeren of sluiten aan bij een bondgenootschap duurzame participatie met relevante overheidsorganisaties, taalaanbieders, RPA, bibliotheek, maatschappelijke instanties en vrijwilligersorganisatie. In de initiatieffase neemt de gemeente het voortouw, geadviseerd door de regiocoördinator. Daarna vervult de (voorzitter van) de klankbordgroep de coördinerende rol.

- Er is in 2015 een werkgroep geformeerd om in H2O verband laaggeletterdheid te bestrijden. De samenstelling van de werkgroep ziet er als volgt uit:

Hetty Kruithof	Bibliotheek Noord-Veluwe
Magda Dekker	Bibliotheek Noord-Veluwe
Marit Ijpelaar	Taal voor het Leven regio IJsselvecht
Barrie Nitrau	Taalpuntdocent Oldebroek
Joke Scholten	Taalpuntdocent Heerde en Hattem
Mariska Wagenaar	Gemeente Oldebroek
Wyske Verschoor	Gemeente Hattem
Erna Palland	Gemeente Heerde
Nelleke Boel	Deltion
Jennifer Zoombelt	Voorzitter werkgroep

Mathilde Stam van Stichting Welzijn Hattem ontvangt ook alle informatie, maar neemt niet structureel deel aan het overleg.

- De samenstelling van het promotieteam ziet er als volgt uit:

Marianne Dirven	Logopediste Gemeente Hattem
Rein van der Sleen	Taalcoach
Will Reijers	Taalcoach
Jennifer Zoombelt	Voorzitter

Het promotieteam is voortgekomen uit de werkgroep om met name de NT1 doelgroep te vinden. Het promotieteam ondersteunt de taalpuntdocent en zorgen ook voor de PR van het Taalpunt. Het promotieteam houdt presentaties voor diverse doelgroepen en benaderen actief de diverse lokale media.

2. *We stellen een professionele coördinator aan voor het Taalpunt*
Hoe: De klankbordgroep stelt de vacature op en werft kandidaten.
 - Er is een vacature opgesteld door Stichting Lezen & Schrijven en de vacature is door de bibliotheek uitgezet. Sinds de opening van het Taalpunt in maart 2015 is er een Taalpuntdocent aangesteld geweest. Deze fungeert ook als coördinator. Vanaf januari 2018 komt de vacature beschikbaar voor een nieuwe Taalpuntdocent.

3. *We geven bekendheid aan het thema Laaggeletterdheid en zetten ons in het taboe rond dit onderwerp te doorbreken.*
Hoe: Promotieteam en Campagnemateriaal Stichting Lezen & Schrijven; poster, televisiespots.
 - Er zijn meerdere acties geweest en er zijn ook krantenartikelen verschenen, radio-interviews geweest en televisieoptredens. Vooral rond de week van de Alfabetisering is er veel aandacht geweest voor dit onderwerp. Zo zijn er TV spotjes geweest die bij de lokale omroep werd uitgezonden, in de geschreven media was veel aandacht en er waren diverse voorleesactiviteiten. Buiten de week van de Alfabetisering om, verzorgt het promotieteam voor presentaties bij werkgevers, consulenten werk & inkomen etc.

4. *We trainen professionals en vrijwilligers in het herkennen en bespreken van laaggeletterdheid, het gebruik van de Herkenningswijzer, het motiveren van burgers hun laaggeletterdheid aan te pakken en geven inzicht in de doorverwijzing mogelijkheden.*
Hoe: Via cursussen, coaching en de e-learningmodule van de Stichting Lezen & Schrijven leiden we mensen op.
 - De herkenningswijzer wordt anno 2017 niet meer als zodanig ingezet. De focus ligt nu op structureel en systematisch screenen door bijvoorbeeld de inzet van de taalmeter, de taalverkenner of context gerichte vragen. Motiverende gesprekstechnieken zijn daarbij belangrijk om mensen door te verwijzen naar taalondersteuning. Veelal ingezet door de consulenten van de gemeente. Idealiter wordt er vervolgens doorverwezen naar het Taalpunt, waar wordt bekeken wat het niveau van de taalvrager is, de hulpvraag en welk aanbod hierbij het best passend is. Er zijn in de afgelopen jaren zo'n 30 vrijwilligers opgeleid. Een training bestaat uit 4 dagdelen en wordt gegeven door de Taalpuntdocent. Ook zijn er diverse maatwerktrainingen gegeven, bijvoorbeeld aan de vrijwilligers van Vluchtelingencontact.

5. *We vinden meer laaggeletterden en ondersteunen hen op passende wijze.*
Hoe: We zorgen dat we aanwezig zijn op plaatsen waar laaggeletterden komen, bijv. het CJG, het consultatiebureau, de gemeentelijke loketten wmo en sociale zaken.
 - Bij het WIZW loket van de gemeente Hattem wordt de taalmeter afgenomen wanneer er vermoedens zijn van laaggeletterdheid. In 2016 is de taalmeter 12 maal afgenomen en in 2017 was dat 6 maal. De taalmeter is door alle 18 kandidaten gehaald. Voor de wet taaleis is minimaal 1F verplicht en dat is ook het niveau van de taalmeter. De taalmeter wordt afgenomen bij nieuwe aanvragen en wanneer het opleidingsniveau lager is dan MBO4/HAVO. Laaggeletterdheid wordt ook met enige regelmaat onder de aandacht gebracht bij de consulenten Jeugd en de partners binnen het CJG. Zo heeft de gemeentelijke logopediste voorlichting gegeven over het signaleren van laaggeletterdheid.

Een mooie ontwikkeling is dat in Hattem vanuit het Taalpunt op woensdagochtend 'spreekgroepjes' zijn gestart in De Marke. De deelnemers zijn NT2 mannen, een doelgroep die best lastig te bereiken is. Er nemen nu zo'n 10 mannen deel en er zijn nog zo'n 4 à 5 mannen die willen deelnemen. Het leuke is dat deze mannen na afloop vaak blijven hangen en er op die manier ook een goede band onderling ontstaat. Door dit succes wil het Taalpunt meer van deze 'spreekgroepjes' opstarten. Vanuit Vluchtelingencontact Hattem is er ook al jaren een vrouwenpraatgroep actief.

6. *We werven (op termijn) Taalambassadeurs; dat zijn ervaringsdeskundigen en laten hen hun verhaal vertellen.*

Hoe: We onderzoeken in hoeverre Taalambassadeurs uit de regio voorlopig inzetbaar zijn hun verhaal te vertellen.

- Op dit moment zijn er 2 getrainde taalambassadeurs uit Heerde beschikbaar voor Hattem, Heerde en Oldebroek. Daarnaast is er een nieuwe NT1 taalambassadeur beschikbaar die de training nog moet volgen. De Taalambassadeurs sluiten vaak aan bij het promotieteam.

7. *We communiceren in heldere taal en gebruiken naast internet ook brochures en folders in eenvoudig taalgebruik.*

Hoe: Uitgangspunten Beleidsplan Communicatie 2013-2017 gem. Hattem

- Er is een flyer ontwikkeld waarin op een eenvoudige manier de regelingen van de gemeente staan beschreven voor financiële ondersteuning. De teksten op de website van de gemeente worden jaarlijks door een extern bureau gecontroleerd op toegankelijkheid en leesbaarheid. Voor alle teksten wordt, digitaal en gedrukt, B1 / 2F niveau aangehouden.

8. *Iedereen met vragen over taal (vrijwilligers, deelnemers, bedrijven, instellingen) kan zich laten informeren over de scholingsmogelijkheden.*

Hoe: We richten in de bibliotheek een fysiek Taalpunt in. Een dagdeel per week bemand door een professional en vrijwilligers.

- Het Taalpunt is op 4 maart 2015 geopend in de bibliotheek. Wekelijks zijn er spreekuren en minstens een dagdeel per week is het Taalpunt door een professional bemand. Vanuit het Taalpunt zijn zo'n 28 taaltrajecten gestart.

9. *Alle inwoners in Hattem, ongeacht leeftijd, met (beginnende) administratieve of financiële zorgen kunnen ondersteuning krijgen.*

Hoe: Via de pilot (tot 1-1-2015) "Op Koers" van de Stichting Welzijn Hattem en via bijv. de ANBO of de stichting Voor mekaar.

- Op Koërs is sinds 2016 structureel beschikbaar, na een succesvolle pilot. Sinds Op Koërs structureel beschikbaar is, zijn er zo'n 130 mensen geholpen. Er zijn momenteel 11 vrijwilligers werkzaam voor Op Koërs.

10. *Er bestaan scholingsmogelijkheden op het gebied van lezen en schrijven.*

Hoe: Het Deltioncollege biedt vraaggerichte taalcursussen, inclusief activiteiten gericht op werving en toeleiding van mensen naar deze cursussen. Afspraak 2014: Eenmaal per week Nederlandse les voor autochtonen. En eenmaal per week Nederlandse Taalverhoging tot de zomer. Bij nieuwe inkoop staat de vraag (behoefte) van de laaggeletterden centraal.

- Deltion biedt taaltrajecten die vanuit de gemeente worden ingekocht. In de afgelopen jaren zijn er 28 taaltrajecten gestart en deze kandidaten zijn nu ook nog actief bezig met taal. Wel zijn dit voornamelijk NT2 trajecten. De NT1

doelgroep blijkt heel lastig vindbaar. In de afgelopen 2 jaar zijn er 2 taaltrajecten voor iemand uit de NT1 doelgroep gestart. Elke week is er een taalles in Wapenveld waar kandidaten uit gemeente Hattem en gemeente Heerde samen aan deel nemen. Vanwege de kosten hebben Hattem en Heerde de taaltrajecten samen ingekocht en is er een leslocatie gevonden die grofweg in het midden ligt.

3.2 Leesbevordering en aanpak taalachterstanden

11. Om het leesniveau op peil te houden is het belangrijk het lezen te blijven oefenen. De scholen en de bibliotheek werken aan leesbevordering door activiteiten en projecten te organiseren.

Hoe: De bibliotheek voert Projecten uit in samenwerking met andere instellingen voor 0-18 jarigen. (Educatief aanbod) Bijv. Boekstart. De bibliotheek faciliteert groepen volwassenen met het beschikbaar stellen van de ruimte en de collectie.

- Sinds september 2013 wordt uitvoering aan Boekstart gegeven waarbij zo'n 148 gezinnen zijn bereikt in de jaren 2014, 2015 en 2016. Dat is ongeveer de helft van het aantal kinderen dat een boekstartbon heeft ontvangen. Verder heeft de bibliotheek uitvoering gegeven aan een divers educatief aanbod. Op twee scholen wordt in 2018 gestart met Bibliotheek op School; op school komt dan een deel van de collectie te staan en hier worden leesconsulenten aan verbonden. De VoorleesExpress is in Hattem bij 14 gezinnen waarbij er 24 kinderen worden bereikt. Daarnaast heeft de bibliotheek veel educatieve projecten op alle 6 de scholen in Hattem uitgevoerd; voor een overzicht hiervan wordt verwezen naar bijlage 2 bij dit stuk. Het gehele educatieve programma van de bibliotheek verwijs is te vinden op de website van de bibliotheek (www.bibliotheeknoord-veluwe.nl).

12. De bibliotheek heeft een Taalpunt. Hier zijn aangepaste materialen, folders en andere informatie, toegesneden op verschillende doelgroepen, aanwezig. Daarnaast vindt er een goede afstemming plaats tussen de bibliotheek en de verschillende instellingen die zich bezig houden met laaggeletterdheid, zodat de deelnemers zo goed mogelijk gebruik kunnen maken van de aangeboden faciliteiten.

Hoe: De bibliotheek richt (met de vliegwielsubsidie van de stichting Lezen & Schrijven) een Taalpunt in, zodra de vervolgfianciering voor 2 jaar door de gemeente is toegezegd.

- Sinds 4 maart 2015 is minimaal één dagdeel per week het Taalpunt geopend en bemand door een professional. De subsidie hiervoor is in 2016 en 2017 door de gemeente verleend en voor de toekomst in de begroting opgenomen. In de regio is namelijk vast gelegd dat elke gemeente de inzet van een taalpuntdocent voor 1 dag per week (8 uur) bekostigd uit de WEB middelen.
De voornaamste taken van de Taalpuntdocent bestaan uit het trainen van vrijwilligers, het afnemen van intakes met potentiële deelnemers voor een taaltraject, het geven van voorlichting en netwerken om aandacht te vragen voor laaggeletterdheid en natuurlijk het matchen van een deelnemer aan een taalcoach.

13. *We werven Taalvrijwilligers (Taalcoach) en leiden hen op om laaggeletterden met hun leesvaardigheden te begeleiden.*
Hoe: We onderzoeken in hoeverre maatschappelijke organisaties hierin ook een rol kunnen en willen vervullen. Bijv. Vluchtelingencontact Hattem of de Stichting Welzijn Hattem .
- Er zijn de afgelopen jaren zo'n 30 taalcoaches opgeleid door de coördinator van het Taalpunt. Hiervan zijn er eind 2017 nog 14 actief als taalcoach en er zijn 23 deelnemers. Eind 2017 zijn er 2 vrijwilligers van Vluchtelingencontact getraind en hebben 6 vrijwilligers van Vluchtelingencontact de NT2 workshop gevolgd.
14. *Er is een helder proces m.b.t. aanmelding (via organisaties (waaronder ook de gemeente) of mensen melden zichzelf) en doorverwijzing naar een taalcursus op maat; bijv. bij aanmelding via Werk en Inkomen bekijkt de consulent of een ROC-traject passend is . Als dat niet zo is overdracht naar het Taalpunt die verwijst naar één van de partners. Koppeling aan een Taalvrijwilliger kan ook. (vraaggericht vanuit de laaggeletterde)*
Hoe: Organiseren van een goede en eenvoudige doorverwijzing van laaggeletterde, inclusief de voortgangsbewaking.
 Er is een protocol 'Taalmeter en de wet Taaleis' waarin de werkwijze en doorverwijzing in is beschreven. Er zijn tot nu toe 18 Taalimeters afgenomen en alle 18 zijn hiervoor geslaagd. Dit protocol wordt als bijlage bijgevoegd.
15. *We benutten de Taalmeter, deze wordt ingezet bij de intake van werkzoekenden bij het UWV. Dit is een online instrument, waarmee binnen 12 minuten duidelijk wordt of iemand mogelijk moeite heeft met lezen en schrijven. Mocht dit zo zijn, dan wordt doorverwezen naar een cursus lezen en schrijven.*
Hoe: Via de nieuwe mogelijkheid (EROW) om als gemeente met het UWV gegevens uit te wisselen.
 In de werkprocessen van de Gemeente Hattem is opgenomen dat we zelf de Taalmeter afnemen. Zie ook punt 5 van deze evaluatie. Het UWV heeft hier verder geen rol in.
16. *In een later stadium bezoeken we werkgevers uit ons netwerk. Zij worden geïnformeerd over de aanpak van laaggeletterdheid binnen hun bedrijf. Het is van belang dat werknemers bijv. veiligheidsinstructies kunnen lezen of de uitnodiging voor het bedrijfsfeest.*
Hoe: Via de nog op te zetten werkgeversdienstverlening.
- De werkmakelaar van de gemeente heeft laaggeletterdheid ter sprake gebracht gedurende de werkbezoeken die zij heeft afgelegd. Vaak werd de problematiek niet herkend. Ook is de herkenningwijzer uitgereikt, maar dat heeft ook niet geleid tot meer signalering. In het najaar van 2017 is opnieuw met de werkmakelaar gesproken om laaggeletterdheid wederom op de kaart te zetten. Samen met de werkmakelaars van Heerde en Oldebroek wordt laaggeletterdheid weer onder de aandacht gebracht. Dit wordt als belangrijk aandachtspunt meegenomen in de nieuwe doelstellingen voor de toekomst, zodat werkgevers zich meer bewust worden van hun rol en taak rondom Laaggeletterdheid.

3.3 Preventieve aanpak

De preventieve aanpak kent als algemene doelstelling het preventief voorkomen van laaggeletterdheid via taalstimulering in de kinderopvang, de peuterspeelzalen, het basisonderwijs en het voortgezet onderwijs.

Aanpak taalachterstand bij kind, jongeren en hun ouders

- 17. Alle kinderen (met uitzondering van kinderen met een ontwikkelingsstoornis) beginnen zonder (taal)achterstand aan groep 3 van de basisschool.*

Hoe: Uitvoering notitie VVE beleid gemeente Hattem, juli 2011

- Een zeer ambitieus doel wat niet haalbaar is gebleken. Alleen al omdat dit niet gemeten is. In 2017 heeft de Inspectie onderzoek gedaan en een rapport uitgebracht over het VVE beleid in Hattem. Daarin zijn een aantal verbeterpunten naar voren gekomen waarmee we in het najaar aan de slag zijn gegaan. In de Onderwijsvisie die eind 2017 is vastgesteld, is de visie op VVE verwoord. De ambitie is dat minimaal 90% van de doelgroepkinderen wordt bereikt. En dat minimaal 90% van de doelgroepkinderen zonder taalachterstand instroomt in groep 3. In het najaar van 2017 is een werkgroep samengesteld om te komen tot een concreet uitvoeringsplan. De werkgroep bestond uit een vertegenwoordiging van de scholen, KOM, Partou, bibliotheek, gemeentelijke logopediste, gemeente en VÉrian en in het eerste kwartaal van 2018 ligt er een uitvoeringsplan waar we mee aan de slag gaan.

- 18. We zetten in op de voorschotbehandeling ten behoeve van kleuters, zodat zij zoveel mogelijk letters kennen om in groep 3 goed te beginnen met het leesonderwijs.*

Hoe: via een professionele kracht in het CJG, de bibliotheek of andere vindplaatsen.

- In 2014 heeft de gemeentelijke logopediste nog op scholen gewerkt met het programma 'wijs met letters' waarbij 5-jarigen spelenderwijs kennismaakten met letters. De afgelopen jaren zijn er steeds minder middelen geweest voor de voorschotbehandeling en is 'wijs met letters' gestopt. Daarentegen kwamen er meer middelen voor laaggeletterdheid. Wel heeft de gemeentelijke logopediste haar werk voortgezet op de scholen en kinderen gescreend en eventueel doorverwezen.

- 19. We stimuleren ouders taal en lezen met hun kinderen te oefenen.*

Hoe: De basisscholen werken met een taalprogramma zoals bijvoorbeeld Taal voor Thuis, dat erop gericht is om ouders, met name moeders, te helpen hun Nederlandse taal te verbeteren. Tegelijkertijd leren zij om de Nederlandse taalvaardigheid van hun eigen kinderen te stimuleren.

- Door de gemeentelijke logopediste is, in samenwerking met de scholen, getracht om vermoedelijk laaggeletterde ouders te betrekken en interesseren voor diverse trajecten. Helaas bleek men hiervoor niet te motiveren. De diverse programma's zoals 'Taal voor Thuis' en 'TOLK' zijn dan ook niet gestart.
Wat wel succesvol bleek te zijn is de VoorleesExpress van de bibliotheek, waarbij een vrijwilliger bij gezinnen thuiskomt en voorleest. In Hattem zijn 14 gezinnen betrokken en daarmee worden 24 kinderen bereikt.

Conclusie

In de periode 2014-2017 is er veel gebeurd in H2O verband in de aanpak van laaggeletterdheid. In werkprocessen is de Taalmeter opgenomen, het Taalpunt mét professionele docent heeft een vaste plek binnen de bibliotheek gekregen en er is een werkgroep waar zaken gezamenlijk opgepakt worden. Feitelijk zijn alle 19 aandachtspunten opgepakt. Wel is er nog te weinig samenhang en zijn de activiteiten teveel versnipperd geraakt. Ook is de beoogde doelgroep nauwelijks bereikt en daarmee is de ambitieuze doelstelling, het verminderen van het aantal laaggeletterden met 4%, niet gehaald. Het vinden en scholen van Laaggeletterden vraagt om een lange adem omdat schaamte ervoor zorgt dat Laaggeletterden zeer moeilijke vindbaar zijn. En indien ze gevonden worden óf het probleem niet her- of onderkennen en/of zich niet willen laten scholen. En wanneer ze wel geschoold willen worden, betekent dat het begin een langdurig traject.

De komende periode willen we ons gaan inzetten voor meer samenhang, beter bereik van de doelgroep, het motiveren van de doelgroep en meer aandacht voor rekenen en digitale vaardigheden, naast taal. Dit willen we graag samen met Heerde en Oldebroek oppakken en de andere partners op het gebied van Laaggeletterdheid. Hierover gaat hoofdstuk 4.

Hoofdstuk 4 Plannen voor de toekomst

In dit hoofdstuk worden de plannen voor de komende jaren uiteengezet. De focus ligt op het vinden dan wel het motiveren van laaggeletterden (NT1) om hen vervolgens op een goede manier te begeleiden en door te verwijzen naar geschikte taal-, reken- of digitale vaardigheids cursussen. Kernwoorden daarbij zijn een goede samenwerking tussen alle partners in het netwerk en aandacht blijven vragen voor Laaggeletterdheid. Daarnaast willen we ook inzetten op preventie door de verbinding te leggen met Voor- en Vroegschoolse Educatie.

Belangrijk is wel om met elkaar te onderkennen dat de doelen die we onszelf stellen, vragen om een lange adem. Zoals in de conclusie van hoofdstuk 3 ook is benoemd, zorgt schaamte rondom dit thema ervoor dat Laaggeletterden niet eenvoudig gevonden worden en wanneer ze gevonden worden óf het probleem niet her- of onderkennen en/of zich niet willen laten scholen. En wanneer ze wel geschoold willen worden, betekent dat het begin van een langdurig traject.

Om de doelen te behalen zijn er diverse manieren bedacht die hierna uiteengezet worden. Niet elke manier is nieuw, soms is het ook de voortzetting van een werkwijze die al in gang gezet is. De ideeën zijn gevormd door veel gesprekken te voeren met diverse betrokkenen. Intern zijn de werkmakelaar, de adviseur kwaliteit WIZW, de gemeentelijke logopediste en de beleidsmedewerker Werk betrokken. Ook zijn de beleidsmedewerkers van de gemeente Heerde en Oldebroek, die Laaggeletterdheid in portefeuille hebben, actief betrokken geweest. Er zijn gesprekken gevoerd met Taalpunt, Stichting Lezen & Schrijven en de Bibliotheek. Daarnaast is de werkgroep Laaggeletterdheid gevraagd om kritisch mee te lezen. Twee taalambassadeurs zijn bevestigd naar hun ideeën hoe we Laaggeletterdheid volgens hun het beste kunnen aanpakken. En tot slot heeft een afvaardiging van de Participatieraad input gegeven tijdens een gesprek met de beleidsmedewerker van de gemeente.

1. Het vinden van Laaggeletterden

1.1 Taalmeter

Momenteel wordt binnen de gemeente Hattem de Taalmeter afgenomen op 1F niveau. De taalmeter wordt afgenomen bij nieuwe aanvragen en wanneer het opleidingsniveau lager is dan MBO4/HAVO. Tot nu toe zijn er 18 Taalimeters afgenomen en iedereen is hiervoor geslaagd. Stichting Lezen en Schrijven pleit ervoor om de Taalmeter op 2F niveau af te nemen; dit is het niveau wat je zou moeten beheersen om volwaardig deel te nemen aan de samenleving en het vergroot de kansen op de arbeidsmarkt. Dit is met name interessant voor de groep die op MBO2/MBO3/MBO4 niveau geschoold is, omdat zij over dit niveau zouden moeten beschikken, maar dat blijkt vaak in de praktijk niet zo te zijn. Gemeente Hattem wil om deze reden de Taalmeter op 2F niveau laten afnemen en hoopt op deze manier meer Laaggeletterden te vinden.

1.2 Doelgroep NT2

Een doelgroep die ook aandacht verdient, is de NT2 doelgroep die niet slaagt of ontheffing hebben dan wel vrijgesteld zijn voor de inburgering. Het is een groep die het meestal niet lukt om uit de bijstand te komen. Deze groep komt ook bij het Taalpunt terecht. Vaak is daar de vraag wat er nog mogelijk is. Voor de groep die het inburgeringsexamen net niet gehaald heeft, is het interessant om te kijken of met wat extra scholing diegene toch nog het examen

kan behalen. Dit zal de komende tijd uitgezocht worden waarbij ook meegenomen wordt welke middelen hiervoor beschikbaar zijn.

De groep die niet leerbaar blijkt te zijn, wordt actief begeleidt naar een spreekgroepje. Om op die manier de Nederlandse taal dermate machtig te worden, dat zij zich in het dagelijks leven kunnen redden.

1.3 Herkennen van signalen

Via de Vrijwilligersacademie zal met regelmaat een cursus worden gegeven voor vrijwilligers hoe zij laaggeletterdheid kunnen herkennen, wat voor signalen kunnen wijzen op Laaggeletterdheid, hoe zij vervolgens dit onderwerp ter sprake kunnen brengen en waar naar toe een Laaggeletterde kan worden doorverwezen.

2. Het motiveren van Laaggeletterden

2.1 Betrekken van scholen

Wanneer de doelgroep gevonden is, is een volgende vraag hoe je ze gemotiveerd krijgt om hun laaggeletterdheid aan te pakken. Lang niet iedereen ervaart het als een probleem. De gemeentelijke logopediste gaat, om te beginnen, wederom in gesprek met de scholen om te kijken of via die weg ouders betrokken kunnen worden. De leerkrachten kennen de ouders en op basis van wederzijds vertrouwen is het onderwerp makkelijker aan te snijden en zijn ouders misschien te motiveren, in het belang van het kind, om hun laaggeletterdheid aan te pakken. De gemeentelijke logopediste zal samen met de scholen nadenken over een laagdrempelige manier om deze ouders te betrekken, waarbij de gemeente als sparring partner de nodige ondersteuning kan bieden. En uiteraard kunnen ouders gebruik maken van de formele en non-formele onderwijsmogelijkheden die de gemeente biedt.

2.2 Betrekken van werkgevers

Wanneer je verhalen hoort van Taalambassadeurs, hoe zij jarenlang hun laaggeletterdheid verborgen hebben weten te houden en een manier vonden om hun werk uit te voeren, dan is het betrekken van werkgevers in de bestrijding van laaggeletterdheid onontbeerlijk. Via de werkmakelaar willen we laaggeletterdheid wederom onder de aandacht brengen. Het regionale promotieteam en de taalambassadeurs worden ingezet om duidelijk te maken dat dit een probleem is wat écht overal voorkomt. En de werkgever kan Laaggeletterden motiveren om aan de slag te gaan om hun basisvaardigheden te verbeteren. De werkmakelaars van Hattem, Heerde en Oldebroek zullen in samenspraak met de beleidsmedewerkers en andere relevante partijen een concreet aanvalsplan maken en uitvoeren. De bibliotheek en de ROC's bieden (commerciële) maatwerk cursussen die de werkgever kan inkopen voor de medewerkers.

2.3 Betrekken van andere instellingen of organisaties

Belangrijk is om voorlichting te geven over laaggeletterdheid aan die instellingen en organisaties die mogelijk in aanraking komen met de doelgroep. Denk daarbij aan vrijwilligers van diverse organisaties (sportclubs, Op KOERS, Stichting Leergeld, kerken, ouderenbonden etc) maar ook aan instellingen zoals Zoethout. Door voorlichting te geven, kan Laaggeletterdheid herkend worden en door tools mee te geven om het bespreekbaar te maken, kan een Laaggeletterde wellicht over een drempel heen geholpen worden.

2.4 Laaggeletterdheid intern onder de aandacht houden

Laaggeletterdheid is een onderwerp wat niet bovenaan het lijstje staat van de consulenten. Vaak is er sprake van multi problematiek die eerst aangepakt moet worden. Toch is Laaggeletterdheid vaak een onderliggende oorzaak van de problemen. Daarom willen we jaarlijks een dag organiseren voor de consulenten WIZW, Jeugd en WMO en de werkmakelaars om laaggeletterdheid onder de aandacht te blijven houden. En ook om de consulenten handvatten mee te geven hoe je laaggeletterdheid herkent en bespreekbaar maakt en waar naar toe doorverwezen kan worden. Vanuit Lezen en Schrijven kunnen de werkmakelaars en consulenten ondersteund worden door een training train-de-presentator, zodat zij bij (bedrijfs)bezoeken een presentatie/workshop kunnen geven en door onderzoeken en factsheets op de hoogte worden gehouden van de laatste ontwikkelingen met betrekking tot laaggeletterdheid.

3. Preventie

Naast het bereiken en motiveren van de huidige groep Laaggeletterden, ligt een heel belangrijk focus op preventie. Zoals in de inleiding ook al is benoemd, draagt het bevorderen van leesplezier bij kinderen bewezen bij aan taalontwikkeling en kan het laaggeletterdheid op latere leeftijd helpen voorkomen. Daarom willen we in Hattem hier fors op inzetten, in nauwe samenwerking met de scholen en de bibliotheek. De bibliotheek biedt namelijk een uitgebreid educatief aanbod wat hier naadloos op aansluit.

3.1 Leesbevordering op scholen

De Boekstart is al reeds ingevoerd in Hattem en de bibliotheek is met haar educatieve aanbod actief op alle 6 de scholen. In de bijlage is te zien welke onderdelen van het educatief aanbod de bibliotheek aangeboden heeft. Deze activiteiten worden gecontinueerd. Zo staat er voor 2018 in ieder geval al gepland dat op 2 scholen uitvoering wordt gegeven aan het project 'bibliotheek op school'. Ook kan er nog steeds gebruik gemaakt worden van de VoorleesExpress.

3.2 Voorschotbenadering en Vroeg- en Voorschoolse Educatie (VVE)

Door andere zienswijze is een aantal jaren geleden de voorschotbenadering geschrapt. Inmiddels wordt de samenhang tussen laaggeletterdheid en het bevorderen van leesplezier bij kinderen onderkend. Om die reden wordt binnen de gemeente Hattem bestrijding van laaggeletterdheid en VVE met elkaar verweven, waarbij naast de scholen, de kinderopvang, jeugdgezondheidszorg, ook de bibliotheek is betrokken. Één van de aspecten van het uitvoeringsplan is dat de voorschotbehandeling weer terugkomt. De gemeentelijke logopediste is gevraagd om weer uitvoering te gaan geven aan de voorschotbenadering. Zij gaat uitzoeken welk programma het beste aansluit bij de scholen en zal hier vervolgens mee aan de slag gaan. Dit zal hoogstwaarschijnlijk met ingang van het schooljaar 2018/2019 zijn. In de evaluatie (punt 17) is benoemd dat in het najaar van 2017 gewerkt is aan een uitvoeringsplan VVE. Graag verwijzen we hier voor verdere uitwerking van VVE naar dat plan.

4. Breder aanbod van onderwijs

4.1 Breder aanbod basisvaardigheden

Het vinden van laaggeletterden blijkt lastig. Er rust een taboe op en mensen herkennen zichzelf vaak niet als laaggeletterd. In Hattem zou zo'n 13-16% laaggeletterd zijn, maar de taaltrajecten waren de afgelopen jaren moeilijk gevuld te krijgen. Niet alleen laaggeletterdheid is een aandachtspunt, ook moeite met rekenen en het ontbreken van digitale vaardigheden vallen onder deze noemer. Het niet goed met de computer overweg kunnen, lijkt een meer geaccepteerd probleem. Daarom wil de gemeente Hattem actief mensen gaan doorverwijzen via het WIZW loket naar een 12-weekse cursus van Deltion. In samenspraak met Deltion kan daar ook het taalniveau gemeten worden en eventueel doorverwezen worden naar een taalcursus. Ook zal er een cursus Digitale Vaardigheden gratis voor alle inwoners van Hattem die daar behoefte aan hebben, worden aangeboden. We willen partners, zoals het CJG, de scholen en SWH, als vindplaats van laaggeletterden actief informeren over deze cursusmogelijkheden en hen vragen mensen hier naar toe door te verwijzen. Tot slot zal door middel van een advertentie in de lokale media en een simpele poster, de cursus onder de aandacht worden gebracht. Dit op advies van de taalambassadeurs. We gaan er vaak vanuit dat men helemaal niet kan lezen of schrijven, maar vaak kan men dit wel een klein beetje. En een simpele poster kan er dan voor zorgen dat men zich aanmeldt.

Door het aanbod te verbreden met het aanbieden van cursussen op het gebied van rekenen en digitale vaardigheden, hopen we een grotere groep te bereiken en hen te kunnen scholen zodat zij over voldoende basisvaardigheden gaan beschikken.

4.2 Formeel en non-formeel onderwijs

Het onderwijsaanbod voor basisvaardigheden kent een formeel en een non-formeel vorm. De bibliotheek biedt binnen het non formele kader diverse cursussen waar men gratis aan kan deelnemen. De drempel is laag en meedoen is eenvoudig. Maar ook vrijblijvend en zonder een erkend resultaat. Het Deltion college biedt binnen het formele kader cursussen op hetzelfde terrein, maar daar hangt een prijskaartje aan en geeft na afloop een certificaat van waarde. Dit onderscheid in formeel en non formeel aanbod bestond al en wordt voortgezet. De bibliotheek en het Deltion college weten elkaar goed te vinden en kunnen elkaar mooi aanvullen. De Taalpunddocent speelt daarbij een belangrijke verbindende rol.

5. Meer samenhang van activiteiten en verstevigen samenwerking in de regio

5.1 Verbinden van beleid

Beleid rondom Laaggeletterdheid kent raakvlakken met het beleid rondom VVE en de bibliotheek. Ook de samenwerkingspartners zijn grotendeels hetzelfde. Logischerwijs worden er dan ook verbindingen gelegd rondom deze thema's. Op ambtelijk niveau wordt hier al aan gewerkt. Scholen, de bibliotheek, SWH en de gemeente zijn de kernpartners hierin. Men kent elkaar en de betrokkenheid is groot. Door de verbindingen te leggen, voorkomen we dat zaken dubbel worden gedaan en worden activiteiten beter en logischer op elkaar afgestemd.

5.2 Verdere samenwerking convenantpartners

Tijdens de week van de Alfabetisering in september 2017 is er een samenwerkingsconvenant getekend tussen de gemeenten Hattem, Heerde en Oldebroek, bibliotheek Noord Veluwe, Landstede, Deltion College, Stichting Lezen & Schrijven, Vluchtelingenwerk Oost Nederland (Heerde en Oldebroek), Vluchtelingencontact Hattem en Stichting Welzijn Hattem. Vanuit de werkgroep willen we concrete afspraken met elkaar maken om invulling te geven aan het convenant en te komen tot een Taalakkoord zoals bedoeld in het landelijke programma 'Tel mee met Taal'. Een belangrijk speerpunt is Laaggeletterdheid onder de aandacht blijven brengen, via lokale media, via gerichte acties zoals voorlezen op scholen of bejaardenhuizen, lezingen en voorlichting geven aan vrijwilligers en andere belangstellenden gedurende het hele jaar. In het verleden waren de acties teveel geconcentreerd rondom de Week van de Alfabetisering begin september; regelmatig aandacht voor Laaggeletterdheid is wenselijk. Monitoring is, tot slot, een belangrijk sluitstuk. Over 4 jaar willen we weten wat we bereikt hebben. Hoeveel Taalmeters zijn er afgenomen en wat is daarvan het resultaat geweest, hoeveel cursisten zijn er bij Deltion aan de slag gegaan en wat is het bereik en effect geweest van het preventieve aanbod? Samen met de convenantpartners moeten we duidelijke afspraken maken over wat en hoe we de acties en, hopelijk positieve, resultaten kunnen monitoren.

